

INDICATORI AI MODERNIZĂRII GUVERNĂRII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Rodica CIOBANU

CZU: [342.395 + 354](478)

rod.ciobanu@gmail.com

Republica Moldova ca stat cu aspirații europene, de la Independență încoace a avut parte de urcări și căderi, încercări de reformare etc., dar care nu a reușit în timp să creeze instituții funcționale și eficiente, capabile să răspundă necesităților cetățenilor și să asigure protecția drepturilor și libertăților fundamentale. Ca rezultat, relația autorități – cetățeni a devenit una cu multiple necunoscute în condițiile în care acești actori sociali au coexistat fără o implicare activă, reciprocă și pertinentă în tendința de fortificare a unei societăți în care statul de drept cu adevărat devine realitate. De cele mai multe ori, accentul fiind pus pe dimensiunea aplicativă, pe preluarea unor practici eficiente implementate în alte state și mai puțin pe cercetarea științifică și evaluarea obiectivă a realităților prin prisma avantajelor și dezavantajelor pe plan local, a performanței și profesionalismului, a eficienței instituționale și a implicării individuale care ar oferi opinii și soluții integrate și argumentate cu referire la problemele stringente cu care se confruntă atât statul cât și cetățeanul. În atare condiții, considerăm oportună revenirea asupra formulei în care printr-o revizuire retrospectiv-prospectivă ar fi posibilă crearea condițiilor de depășire a multiplelor probleme de funcționalitate, integritate și eficiență a instituțiilor publice.

În acest context al tendințelor de modernizare și schimbare, opinăm ca necesară dezvoltarea unui management public performant care ar valorifica experiențele bunei guvernări și a practicilor altor state care au reușit să înregistreze rezultate palpabile la diverse compartimente în activitățile asumate. Autorii articolului *Bunele practici – vector de dezvoltare a administrației publice românești* menționează că „conceptul bunele practici (...) include elemente ce au fost experimentate – precum metode de lucru, proceduri, tehnologii – considerate indispensabile pentru obținerea de bune rezultate”, dar și indică că acestea pot fi transferate, dar de cele mai multe ori fiind necesară „modificarea, adaptarea lor la contextul în care urmează a fi aplicate” [1, p. 143]. Pornind opiniei expuse *supra*, dar și a altor experți [2], rezultă că interesul continuu al a politicianilor, guvernanților și cercetătorilor pentru identificarea unor modele de administrare ori managementul public eficient nu este unul lipsit de sens, în condițiile în care suntem conștienți de lipsa de eficiență a formulei actuale de guvernare, a existenței unor societăți bine guvernate, dar și a lipsei unor modele teoretice expresive care fiind preluate și adaptate ar putea să producă efecte pozitive. Sigur că nu putem neglija bunele practici care „constituie nucleul unei experiențe și factor declanșator pentru schimbare” [1], totuși în raport cu acestea sunt necesare acțiuni orientate spre identificare a acelor care sunt apropiate și aplicabile contextului național și care odată ajustate ar aduce multiple beneficii atât pentru guvernare, cât și pentru cetățeni.

În opinia mai multor autori, cea mai mare problemă în preluarea bunelor practici este cea care face referință la faptul că o bună guvernare este fundamentată pe realități culturale ce implică valori și principii, de aceea doar transferul de instrumente, procedee, mecanisme juridice nu poate da randamentul așteptat. Ca rezultat, sunt

necesare acțiuni anticipative de cercetare și evaluarea cu implicarea practicienilor, experților și a cercetătorilor pentru a modela design-ul modelului (*benchmark*-ului) [3] ajustat și adaptat contextului național. Pe post de exemplu, putem face referință la *Cadrul comun de evaluare* (CAF) [4], care este un model de management al calității destinat evaluării sectorului public. Modelul urmărește ca scop de a fi catalizator al procesului de îmbunătățire a guvernării pentru a crea condiții și a oferi servicii mai bune pentru cetățeni. Modelul menționat face referință la: *promovarea culturii excelenței în sectorul public; implementarea logicii PDCA (PLAN, DO, CHECK, ACT); autoevaluarea continuă; radiografierea instituției* pentru a identifica punctele forte și a celor slabe, pentru a defini ariile de îmbunătățire. În calitate de argument vom invoca că: „Implementarea și statornicirea inovațiilor în modul în care o țară se guvernează este un proces deosebit de dificil și adesea supus criticilor și rezistenței, dar atunci când are loc – și când funcționează pentru a face viața mai bună pentru cetățeni și comunități – este o mare realizare. Atunci când inovația funcționează – când un guvern poate duce o idee bună prin toate etapele necesare și dificile pe care le presupune punerea în aplicare pe care le presupune, toți beneficiază” [5].

Analizând provocările la care sunt expuse societățile contemporane și cu care se confruntă în prezent (în particular, criza pandemică provocată de SARS-CoV-2), dar și luând în considerare oportunitățile oferite de era digitală care oferă posibilități nelimitate de cunoaștere a experiențelor și practicilor altor state, devine posibilă identificarea măsurilor necesare și a pașilor orientați spre îmbunătățirea sistemelor de guvernare la nivel național.

Schimbarea nu este niciodată ușoară, atât pentru indivizi (cetățeni), cât și pentru instituții și națiuni. În prezent asistăm la un larg consens internațional cu privire la ceea ce contribuie la accelerarea dezvoltării societăților și prosperitatea cetățenilor. În același timp, există opinii general-acceptate și împărtășite în Republica Moldova cu referire la necesitatea unor reforme la nivel național cu privire la ceea ce ar trebui făcut pentru modernizarea guvernării, dar se pare că există mai puține cunoștințe comune și capacități cu privire la modul în care se poate face acest lucru. Acțiunile întreprinse până în prezent nu au dat randamentul așteptat. Or, ceea ce se indică în *Human Resources for Effective Public Administration in a Globalized World* ar putea fi pista de decolare pentru reformarea și modernizarea guvernării în Republica Moldova. Tocmai este vorba de faptul că la nivel global, chiar și în condițiile unei mari diversități, pot fi identificate patru tendințe majore: construirea ori reconstruirea statelor pe fundamentul statului de drept; revitalizarea rolului statului și a administrațiilor publice în conjunctura actuală; reconfigurarea rolului statului pornind de la noile realități; creșterea continuă a semnificației democrației și a valorilor democratice și crearea oportunităților de participare și implicare [6].

Ca rezultat, Republica Moldova, mai devreme ori mai târziu, va reveni la parcursul spre normalitate în cazul în care vor fi operate măsuri direcționate spre încadrarea în tendințele globale. Pentru aceasta, multiplele dependențe (dintre local și

regional, dintre local și global, individual și colectiv etc.) vor accentua din ce în ce mai mult preferința și tendința spre modernizare a guvernării prin asimilarea și promovarea principiilor și valorilor statului de drept. Una dintre cele mai importante dependențe este cea care reprezintă formula în care are loc întâlnirea dintre autorități, în sens de guvernare, și cetățeni, fiecare dintre aceștia fiind în egală măsură responsabili de evoluția proceselor în direcția necesară dezvoltării și progresului social. Or, dintr-un punct de vedere pentru a obține schimbări calitative la nivel de țară, avem nevoie de o bună guvernare, din alt punct de vedere, avem nevoie de implicare și participare civică, astfel încât printr-un efort comun să se reușească un salt calitativ. Un prim pas în această direcție este cunoașterea practicilor de succes ale statelor care au reușit performanța la capitolul buna guvernare. Alții este cunoașterea schimbărilor suportate în timp și a inovațiilor care au avut loc în ultimii ani în guvernare. Cea de-a treia direcție este găsirea indicatorilor de performanță și profesionalism în evaluarea resursei umane, precum și a instrumentelor de măsurare cantitativă și calitativă a guvernării, pentru ghidarea acesteia spre eficiență și performanță.

Referințe:

1. NICOLESCU, C.E., MURGESCU, D.M. Bunele practice – vector de dezvoltare a administrației publice românești. În: *Studii de știință și cultură*. Anul VI, nr.1 (20) martie 2010.
2. MATEI, A. *Analiza sistemelor administrației publice*. București: Editura Economica, 2003.
3. Nota.
4. *The European model for improving public organization through self-assessment*. [Accesat 23.07.2021] Disponibil: <https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2019/11/CAF-2020.pdf>
5. *Innovation in Governance in the middle East, North Africa, and Western Balkans*. [Accesat 03.07.2021] Disponibil: <https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/E-Library%20Archives/2007%20Innovations%20in%20Governance%20in%20the%20Middle%20East,%20North%20Africa,and%20Western%20Balkans.pdf>
6. *Human Resources for Effective Public Administration in a Globalized World*. [Accesat 03.07.2021] Disponibil: <https://publicadministration.un.org/publications/content/PDFs/E-Library%20Archives/2005%20Human%20Resources%20for%20Effective%20Public%20Administration%20in%20a%20Globalized%20World.pdf>

Articol elaborat în baza **Proiectului instituțional „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”** în cadrul Laboratorului de Cercetare științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.